

zijn heiden nader; het zijn gestalten voor alle tijden en alle volken, nog even levend en nog even modern als toen de dichter ze zelf het eerst voorvoegde voor een kring van bewonderende toehoorders.

Aan de spits van de Trojaansche onderneming hebben macht en invloed een aanvoerder geplaatst, die, kwetsbaar en licht geraakt, alleen daarom reeds niet berekend is voor zijn taak, omdat het hem ontbreekt aan onbaatzuchtigheid, die persoonlijk voordeel achterstelt bij het algemeen belang. Hem, Agamemnon, gaat zijn macht en zijn aanzien boven alles. Hij is immers de scepter-dragende koning door Zeus zelf geplaatst op den Myceenschen troon. Zijn scepter ontving hij van Zeus zelf! Hephaestus, de vuurgod, smeedde hem voor den oppergod; Zeus gaf hem aan zijn zoon Hermes, en Hermes gaf hem aan Pelops, den stamvader van het vorstenhuis, waaruit Agamemnon gesproken is.

Daarom is hij ook de man, die ontzien moet worden. Het zou toch wat zijn, als hij eens iets moest opofferen, ook al zou het belang van het gehele leger op het spel staan. Nog vreeselijker zou het zijn als hij eens ongelijk moest bekennen!

Hoe fijn heeft de dichter in het begin van de „Ilias“ dezen koning geteekend in zijn hoogheid en overzettelijkheid. We voeten den rechtvaardigen toon van Achilles hand over hand toenemen, aanzwellen, totdat hij zich niet langer beheerschen kan, en in hoopen scheldwoorden zijn opgekropte woede lucht geeft.

Zijn tegenstander Achilles is de belichaming van het edelste ridderideaal. Even stormachtig als zijn dapperheid is de ongebreidelde hartstocht van zijn jeugdig gemoed. Een kort bestaan is hem slechts beschoren, maar toch is een volle maat van levensleed hem toegemeten. In de „Ilias“ zien wij zijn karakter gelouterd en geadeid worden; onder den druk van het zware lijden rijpt in enkele dagen de jongeling tot man. Hij ziet in, dat er nog iets hoogers bestaat dan hardnekkig te volharden in loom over een ondervonden beleediging. Om zijn vriend te wreken gaat hij zonder aarzelen den dood tegemoet. Hij is gerijpt in de school des levens. Nooit zou Achilles, zooals hij ons in het eerste gezang van de „Ilias“ geschilderd is, zoo gemakkelijk het lijk van zijn doodsvijand Hector aan Priamus teruggegeven hebben.

Hector is het tegenbeeld van Achilles. Hij leeft zich niet vrij uit, maar gaat geheel op in de zorg voor het vaderland en de zijnen, hij „de schutse van Troje“. Al de teedere liefde van den sterken held voor vrouw en kind is geconcentreerd in het soetend afscheid van zijn Andromache en den kleinen Astyanax. De aantrekkingskracht van dit afscheidstooneel berust, als men zich er nader rekenen van geeft, hierop, dat het geheel anders verloopt dan wij met onzen modern-letterkundigen maak zouden verwachten, en toch in zijn streng-klassieke eenvoud vol gratie en bekoorlijkheid is, ja bij den Homerus-lezer een onuitwisbaren indruk achterlaat.

Zoo berust dus de geheimzinnige werking van Homerus' poëzie op de aanschouwelijke schildering van zuivere, schoone menscheijkheid. Hoe meer we ons in hem verdiepen, hoe meer we het bewustzijn verliezen, dat we ons met onze gedachten bevinden in een oer-ouden sagen-tijd van een vreemd volk, — des te meer groeit onze bewondering voor de trouw en waarachtigheid, waarmee Homerus de menscheijke natuur, zooals zij eeuwig was en altijd zijn zal, geteekend heeft.

Waarlijk, geen blinde grijsaard, maar een man, die met een open en helder oog de wereld bekeek, heeft zulke gedichten gecomponeerd! En juist, die scherpe waarneming van het kleinste en schijnbaar onbelangrijkste kunnen wij in onzen gejaagden tijd, die ons blind en doof maakt voor het wonder, dat ons van alle kanten omringt, weer van den ouden Homerus leeren.

Waarlijk verfrisschend werkt de openhartigheid, die in deze Homerische menschenwereld nog niet gebonden door de conventie van een verfijnde cultuur, overal aan den dag treedt: het is de „homerische naïveteit“. „Gelaat als de poorten van Hades is mij degene, die iets anders uitspreekt dan hij in zijn hart verbergt.“ Dit principe van Achilles geldt ook voor den dichter en voor het spreken en handelen van al zijn heiden. Nog mag men in deze Homerische wereld zijn geheimste gedachten en wenschen openlijk uitspreken. Het bevrijdt ons hoe „rücksichtslos“ zich vaak uitspreekt het egoïsme, dat wij toch zoo zorgvuldig mogelijk trachten te verbergen. Het staat in de wereld van Homerus nog niet „pedant“ zijn eigen roem te verkondigen, zooals Odysseus zich aan de Phaeaciërs voorstelt als den beroemden held, wiens roem tot aan den hemel reikt. Als we ons eens verplaatsen in deze kinderlijk-naïeve zienswijze, valt het ons plotseling op,

hoe onze verlichte tijd staat in het teken van de holle phrase en de conventionele leugen!

Het naïeve in Homerus is zijn kinderlijkheid, zijn natuurlijkheid. Schiller schaat in een opstel „Ueber naïve und sentimentalische Dichtung“ Homerus ook onder de „naïeve“ dichters. Wanneer, zegt Schiller, noemen wij iemand handelwijze naïef? Als hij in zijn oordeel over de dingen hun gekunstelde en ingewikkelde verhoudingen over het hoofd ziet en zich houdt aan de eenvoudige natuur. Als een vader zijn kind vertelt, dat deze of gene man van armoede omkomt, en het kind aan dien armen man de portemonnaie van zijn vader gaat brengen, dan noemen we die handelwijze „naïef“, de gezonde natuur sprak uit de handeling van het kind, en in een wereld, waarin de gezonde natuur heerschte, zou het volkomen recht gehad hebben zoo te handelen. Het ziet alleen den nood van dien man, en het meest voor de hand liggende middel, dien nood te lenigen. Naïeveteit kan daarom nooit een eigenschap zijn van slechte menschen en bedorven karakters, maar alleen van kinderen en kinderlijk gezinde menschen. Zij handelen en denken dikwijls midden onder de gekunstelde verhoudingen van de groote wereld naïef. Zij vergeten, dat zij te doen hebben met een verdorven wereld. Sancta simplicitas!

Als voorbeeld van de Homerische naïeveteit kiest Schiller de merkwaardige episode in het zesde boek van de „Ilias“, waar Glaucus en Diomedes in het gevecht als vijanden elkaar ontmoeten, en zich gereed maken tot een tweegevecht. Als ze echter elkander hun namen en hun afkomst bekend maken, blijkt het, dat hun vaders „gastvrienden“ waren. Diomedes steekt onmiddellijk zijn speer in den grond en spreekt vriendelijk met Glaucus. Zij beloven elkander ten slotte, dat zij in den strijd elkaanders wapenen zullen ontwijken, en sluiten vriendschap. Verder stelt Diomedes voor, dat zij elkaanders wapenrusting ruilen, opdat ook de anderen het zien mogen, dat zij vriendschap gesloten hebben.

Moelijk zou zich een moderne dichter kunnen weerhouden zulk een handeling te prijzen, omdat hier de hartstocht van den oorlog wijkt voor edeler gevoelens.

Van dit alles geen spoor bij Homerus: hij verliest zich niet in beschouwingen over deze edelmoedige handeling!

Er is iets anders, dat hem meer in beslag neemt. Nuchter, en alsof hij over iets alledaagsch gesproken heeft, gaat hij verder: „Maar Zeus verbijnde Glaucus, zoodat hij in zijn onbedachtzaamheid zijn gouden wapenrusting, die honderd runderen waard was, inruilde tegen Diomedes' koperen, die slechts negen runderen waard was!“

W. E. ENGELKES.

## PERS-SCHOUW.

### Verkeerd Conservatisme ten opzichte van kerkbeurten.

Het is soms een droevige „vertoonning“ wat men vooral in groote steden op het gebied van kerkbeurten beleeft.

25 tot 40 menschen (historisch!) in een reuze-kerkgebouw bibberend in de ijle ruimte om een eenzamen bibberenden dominee niet heelemaal alleen te laten!

En op 2de of 3de feestdagen, als de gehele gemeente uitgaat, en de pastor moet thuisblijven, is het soms precies hetzelfde, uitgenomen het bibberen.

De Schilder schrijft in „De Bazuin“:

De ballanin weer ontalagen, Biduur voor het gewas is weer voorbij; en de ballanin onder ons hebben weer tot November verlof.

De ballanin?

Och, U moet weten, dat de Joden eens hebben uitgevonden, een soort van synagogaal remplaceantenstelsel. Op den Sabbath ging het wel met de synagoge, maar „in de week“ vonden de Joden, die graag sjacheren en verdienen het toch wel wat lastig, naar de synagoge te moeten; zaken zijn nu eenmaal zaken. Maar: de synagoge dicht... o foel, dat heelemaal niet! Toen vonden ze een minimum-stelsel uit. De bepaling kwam, dat een synagoge-bijeenkomst wettig was, als het wettelijk minimum van tien bezoekers bereikt was. Nu tien waren er gauw te vinden. Op een bepaalden dag waren er wel eens tien, die niet bepaald verhinderd waren, de synagoge met een bezoek te vereeren. Doch altijd denzelfden ervaar aan wijzen, dat ging ook niet. Ieder heeft zoo zijn zaken. 't Werd ook wel wat lastig altijd goed af te spreken, wie die en die week aan de beurt was. Als men eens tien vaste synagoge-bezoekers kon vinden voor de week-diensten? Natuurlijk zouden 't menschen moeten zijn, die geen zakendrukke aan hun hoofd hadden. Liefst onde menschen, die

wat rentenierden, of die „toch niet“ ergens anders behoeften te zijn. En waarlijk, men zocht ze! 't Werd straks een vaste gewoonte in het „natamudisch“ jodendom tien zulke vaste week synagoge-gangers aan te stellen. Men noemde ze ballanin, en dit woord is afgeleid van batal, vrij van werk zijn, niets te doen hebben. Welke categorie van menschen onder deze ballanin verstaan werd, kan begrijpen wie weet, dat het werkwoord batal ook voorkomt in Prediker 12:3, waar sprake is van de „maaiers“, d.w.z. de tanden, die (bij de oude menschen) „stilstaan“, omdat ze hun werk niet meer kunnen doen.

De ballanin-instelling werd spoedig algemeen. Vooral op de dorpen. In de groote steden waren allicht genoeg menschen voor de synagoge in de week; maar in de dorpen alleen als men dezen maatregel nam.

Zoo was dan alles in orde. De synagoge kon doorgaan. Om vooral te zorgen, dat de zaak goed marcheerde, en de „nagal“ godsdiensstige jood met een geruste consciëntie zijn waar verkopen, of zijn winst berekenen of zijn balans opmaken kon op het synagoge-ur, bepaalde men erbij, dat die tien ballanin, de renteniers, die goed genoeg waren voor de synagoge, omdat de synagoge goed genoeg was voor hen, een vergoeding in geld zouden ontvangen. Dat kon wel af van de winst, die men tijdens de samenkomst in de synagoge maakte. En dan kon men ook eischen, dat de tien manachjes op hun post waren; zaken zijn maar zaken, ook in de synagoge!

..

Tot zoover de joden.

Gelukkig, wij kennen die toestanden niet.

Maar of het soms in onze weekdiensten er niet een beetje op lijkt?

O, er zijn heel wat dankbare hoorders die niet aan een verloren avond denken.

Maar overigens: ik heb de grief ook niet tegen de Ballanin, maar tegen die ze aanstellen of het sleutel kweeken. Hoeveel plaatsen zijn er niet, waar de winterweekbeurt is voor de oude mannetjes en vrouwtjes (die tegen de idee, dat het koud is, de idee, dat ze er tegen kunnen, weten te stellen), en voor de renteniertjes, en waar dan voorts van de beste families, die er nog aan denken tenminste, een vertegenwoordigertje gestuurd wordt, om de eer van de familie op te houden tegenover den dominee, die toch geen kwaje is....

Een van tweeën: men moet niet meer eischen dan God eischt, of, als men de synagoge ook in de week wil openstellen, dan moeten we erheen ook. Maar niet den kerkeraad verzekeren, dat de synagoge open moet en open zal alle de dagen onzer eigenwillige keuze, en dan 'n paar ballanin sturen, die toch niets anders te doen hebben, net zoo min als de afgeleefde tanden van den ouden man van Prediker 12 (zie boven). Daar is de bijbel te goed voor en de dominee ook en de kerkeraad ook en de harmonie tusschen schijn en wezen ook.

In een zeker joodsch geschrift (Megilla 1,3) wordt de wonderlijke vraag gesteld: „Wat is een groote stad?“ Geantwoord wordt: „Iedere, waarin tien mannen zijn, die zonder zaken zijn (of, die ballanin zijn). Zoodra er minder van zulke menschen zijn, is er sprake van een dorp.“

Zoo bezien, zijn haast alle dorpjes groote steden. Ik hoop, dat we vóórdat we de a.s. winter-ballanin-functie weer beleven na het dankuur voor het gewas, toch eens zoo benutwd zullen worden voor het gevaar om van groote stad tot dorp af te zakken, dat vooral de thuis-blijvers zich afvragen, of het niet hun schuld is, dat de dominee erover peinst, of hij niet vruchtbaarder werk kan doen.

Aan de ballanin 1922-1923 intusschen maar weer de dank voor hun goeden wil. Ze moeten de zomervacantie maar eens gebruiken voor een pleidooi ten bewijze van de waarheid, dat ze en de kerk en zich zelf te goed achten voor een bewaren van het decorum in dat huis, waarvan slechts de heilichheid het sieraad is.

Van remplaceanten, van ballanin, betaald of onbetaald, wil de krijgswet niet weten. Ook niet de krijgswet voor die strijders die hun beeld zien geteekend in Efeze 6. Zij heeft daar nog nooit aan gedacht.

B. W.

## KERKNIEUWS.

### GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Delevaart, H. de Bruin te Nieuwendijk en J. Lustigheid te Uithuizermeeden.

Beroepen te:

Alblaswardam, J. A. Verhoog te Willemstad, Boerakker, A. Wijngeerden, cand. te Dokkum, Erouwershaven, O. Boersma te Koudum, Kommerzijl, E. C. v. d. Laan te Lelidam, Nieuw-Vennep, S. W. Bos te Dokkum, Westkapelle—Domburg, G. van Heiningen, cand. te Gouda.

Aangenomen naar:

Dronrijp, J. A. Schep, cand. te Utrecht, Ten Boer, Joh. Kwak te Culenburg.

# De HOFBERG-Orgels

zijn de voornaamste  
instrumenten van den  
tegenwoordigen tijd.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)  
Rosestraat 42a - Rotterdam

opzichten het  
tegenmoet. Hij  
sterven moet.  
teekening  
rengt hij ons